

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.02.1998, sp. zn. 3 Cdon 1308/96, ECLI:CZ:NS:1998:3.CDON.1308.1996.1

Číslo: 48/1999

Právní věta: Právo oprávněné osoby, která splňuje podmínky uvedené v § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb., žádat o vydání majetkového podílu není podmíněno dokončením transformace družstva. Vznikne-li oprávněné osobě právo na vydání majetkového podílu podle ustanovení § 13 odst. 2 tohoto zákona, nemá skutečnost, že družstvo vstoupilo do likvidace, na existenci tohoto práva vliv.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.02.1998

Spisová značka: 3 Cdon 1308/96

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Člen družstva, Transformace družstev

Předpisy: 42/1992 Sb. § 13 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 48

Právo oprávněné osoby, která splňuje podmínky uvedené v § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb., žádat o vydání majetkového podílu není podmíněno dokončením transformace družstva. Vznikne-li oprávněné osobě právo na vydání majetkového podílu podle ustanovení § 13 odst. 2 tohoto zákona, nemá skutečnost, že družstvo vstoupilo do likvidace, na existenci tohoto práva vliv.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 1998, [3 Cdon 1308/96](#))

Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Táboře ze 14. 12. 1994, jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se žalobci domáhali, aby soud rozhodl o převodu stavby kolny žalovaného, ležící na neodměřené části pozemku parc. č. 211/1 v katastrálním území P., obec N., do vlastnictví žalobců. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že žalobci svůj nárok opírají o § 22 odst. 8 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, a že splňuje většinu podmínek, na které zákon možnost převodu stavby do jejich vlastnictví váže. Podle stanoviska odvolacího soudu, shodného s názorem soudu prvního stupně, však žalobci nemají vůči žalovanému, který je vlastníkem stavby stojící na jejich pozemku, nevypořádané nároky na poskytnutí náhrad podle zákona č. 229/1991 Sb. nebo na vydání majetkového podílu podle zákona č. 42/1992 Sb. Žalobci tvrdí, že takové nároky mají podle §

13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů. Podle názoru odvolacího soudu se žalobci sice nestali účastníky právnické osoby podle transformačního projektu (neboť taková osoba ani nevznikla), nicméně podmínky pro vydání majetkového podílu nejsou splněny. V dané věci totiž transformace žalovaného družstva nebyla dokončena, ale družstvo z vlastního rozhodnutí vstoupilo do likvidace. Odvolací soud vyslovil názor, že nárok na vydání majetkového podílu podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. vzniká až po ukončení transformačního procesu. K takovému ukončení však nedošlo a proto se žalobci vydání majetkového podílu domáhat nemohou; ustanovení citovaného zákona o určení výše majetkového podílu se však použijí pro určení jejich podílu na likvidačním zůstatku.

Podle názoru odvolacího soudu tedy v dané věci nejsou splněny podmínky pro aplikaci ustanovení § 22 odst. 8 zákona č. 229/1991 Sb. a žaloba není důvodná. Odvolací soud však proti svému rozsudku připustil podle § 238 odst. 2 písm. a) o. s. ř. dovolání, když za otázku zásadního právního významu považoval posouzení, zda nárok na vydání majetkového podílu podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. lze uplatnit vůči družstvu, které transformaci nedokončilo a vstoupilo do likvidace.

Proti rozsudku odvolacího soudu, který nabyl právní moci dne 18. 5. 1995, podali žalobci včasné dovolání, ve kterém vyslovují nesouhlas s úvahou, že právnická osoba nemusí při nedokončené transformaci umožnit oprávněným osobám nakládání s majetkovým podílem. Poukazují též na skutečnost, že družstvo vstoupilo do likvidace v důsledku jednání jeho funkcionářů.

Nejvyšší soud, který se stal k 1. 1. 1996 funkčně příslušným dokončit dovolací řízení, a to podle procesních předpisů účinných ke dni 31. 12. 1995 (čl. II. odst. 4 zákona č. 238/1995 Sb.), po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 2 písm. a) o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, upravený v § 241 odst. 2 písm. d) o. s. ř., a že jsou splněny i další podmínky dovolacího řízení a náležitosti dovolání (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.) napadené rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů přezkoumal a shledal dovolání důvodným. Zrušil proto rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 22 odst. 8 zákona č. 229/1991 Sb., je-li na pozemku vlastníka stavba ve vlastnictví jiné právnické osoby, která zajišťuje zemědělskou výrobu, nebo stavba ve vlastnictví státu, a má-li vlastník pozemku nevypořádané nároky na poskytnutí náhrad podle zákona o půdě anebo na vydání majetkového podílu podle transformačního zákona ve výši nejméně 50 % ceny stavby vůči vlastníkovi stavby, může na návrh vlastníka pozemku rozhodnout soud o převodu stavby vlastníkovi pozemku. Ustanovení § 22 odst. 8 téhož zákona stanoví specifický způsob vypořádání nároků z transformace družstva podle zákona č. 42/1992 Sb. Nárokem ve smyslu § 22 odst. 8 citovaného zákona je pak třeba rozumět splatnou pohledávkou. Pro posouzení dané věci je tedy rozhodující, zda vlastníci pozemku - žalobci - mají vůči žalovanému družstvu splatnou pohledávku na vydání majetkového podílu. Vzhledem k tomu, že určení okamžiku vzniku pohledávky podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. a v případě, že k dovršení transformace družstva nedojde, je právní otázkou zásadního významu, připustil odvolací soud po řešení této právní otázky dovolání. V dané věci je totiž třeba posoudit, jaké jsou právní důsledky skutečnosti, že transformace nebyla ukončena a žalované zemědělské družstvo vstoupilo do likvidace, pro vypořádání nároků žalobců podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. V této věci však dovolací soud právní názor soudu odvolacího nesdílí.

Právo oprávněné osoby, která splňuje podmínky uvedené v § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. (nestává se účastníkem právnické osoby podle transformačního projektu a provozuje zemědělskou výrobu), není podmíněno dokončením transformace družstva jeho zápisem (případně zápisem nově vzniklé obchodní společnosti) do obchodního rejstříku. Oprávněná osoba může požádat o vydání svého majetkového podílu tehdy, lze-li objektivně stanovit jeho výši. Proto lze o vydání majetkového

podílu podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. žádat nejpozději v den následující po uplynutí lhůty 30 dnů od schválení platného transformačního projektu družstva (§ 9 odst. 7 téhož zákona), neboť transformační projekt obsahuje i kritéria pro výpočet majetkových podílů členů družstva a jiných oprávněných osob (§ 9 odst. 5 písm. g/ citovaného zákona).

Pokud družstvo seznámí oprávněné osoby s výpočtem majetkových podílů podle § 9 odst. 7 zákona č. 42/1992 Sb. před uplynutím lhůty v tomto ustanovení uvedené, lze o vydání podílu žádat v den následující po seznámení oprávněné osob s výši majetkového podílu. Naopak oprávněná osoba uvedená v § 13 odst. 2 tohoto zákona nemusí s vypořádáním nároků z transformace čekat na dokončení transformačního procesu (tedy na vznik právnické osoby podle obchodního zákoníku), neboť tato část transformačního procesu se týká již jen členů družstva, případně společníků právnické osoby, jež má z transformace vzejít. Názor, podle něhož je vznik nároku na vydání majetkového podílu vázán na zápis právnické osoby vzešlé z transformace družstva do obchodního rejstříku, nelze opřít o žádné zákonné ustanovení. V této souvislosti lze poukázat na to, že § 13 odst. 3 zákona č. 42/1992 Sb. stanoví, že lhůta sedmi let, po jejímž uplynutí může být transformační podíl oprávněné osobě tam uvedené vydán, běží od schválení transformačního projektu; v tomto případě není pochyb o tom, že zákon váže počátek běhu lhůty na skutečnost předcházející dokončení transformace družstva; lze tedy konstatovat, že pro počátek běhu lhůt, po jejichž uplynutí má být majetkový podíl vydán, není skutečnost, zda došlo k dovršení transformačního procesu, významná.

V rámci dovolacího řízení je třeba se zabývat i vlivem skutečnosti, že družstvo vstoupilo do likvidace, na nároky oprávněných osob podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. Pokud oprávněné osobě již před vstupem družstva do likvidace vznikl nárok na vydání majetkového podílu (to znamená, že osoba splňující požadavky § 13 odst. 2 tohoto zákona o vydání majetkového podílu požádala), nemůže tento nárok zaniknout jen proto, že družstvo vstoupí do likvidace. Pouze v případě, že by transformační projekt nebyl schválen nebo by odporoval právním předpisům, nebylo by možné na jeho základě žádné nároky uplatňovat; v takovém případě by byl na místě postup podle ustanovení věty druhé § 765 odst. 5 obchodního zákoníku.

Je tedy zřejmé, že dovolací soud se neztotožňuje s právním názorem soudu odvolacího na otázky vzniku nároku na vydání majetkového podílu podle § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. a právního významu skutečnosti, že družstvo vstoupilo do likvidace, na tento nárok. Rozhodnutí odvolacího soudu tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci a je tu dán dovolací důvod upravený v § 241 odst. 2 písm. d) o. s. ř.

Proto nezbylo, než důvodnému dovolání vyhovět, napadené rozhodnutí zrušit (§ 243b odst. 1. věta za středníkem, o. s. ř.) a věc vrátit odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.) s tím, že vyslovený právní názor je pro tento soud závazný (§ 243d odst. 1, věta druhá, o. s. ř.).